

Plan for oppfølging av Klimamelding for Den norske kirke i Borg

Saksorientering

Kirkerådet vedtok i sitt januarmøte enstemmig en Klimamelding for Den norske kirke (sak KR 06/15). Dette dokumentet ble bestilt av Kirkemøtet 2012, og er både en klimafotavtryksanalyse for et driftsår og et grunnlag for en samhandlingsplan for klima, miljø og bærekraft 2015-2030.

(<http://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/saksdokumenter-og-vedtak/kirkeradet-29.01.2015---30.01.2015/>). Klimameldingen består av tre deler:

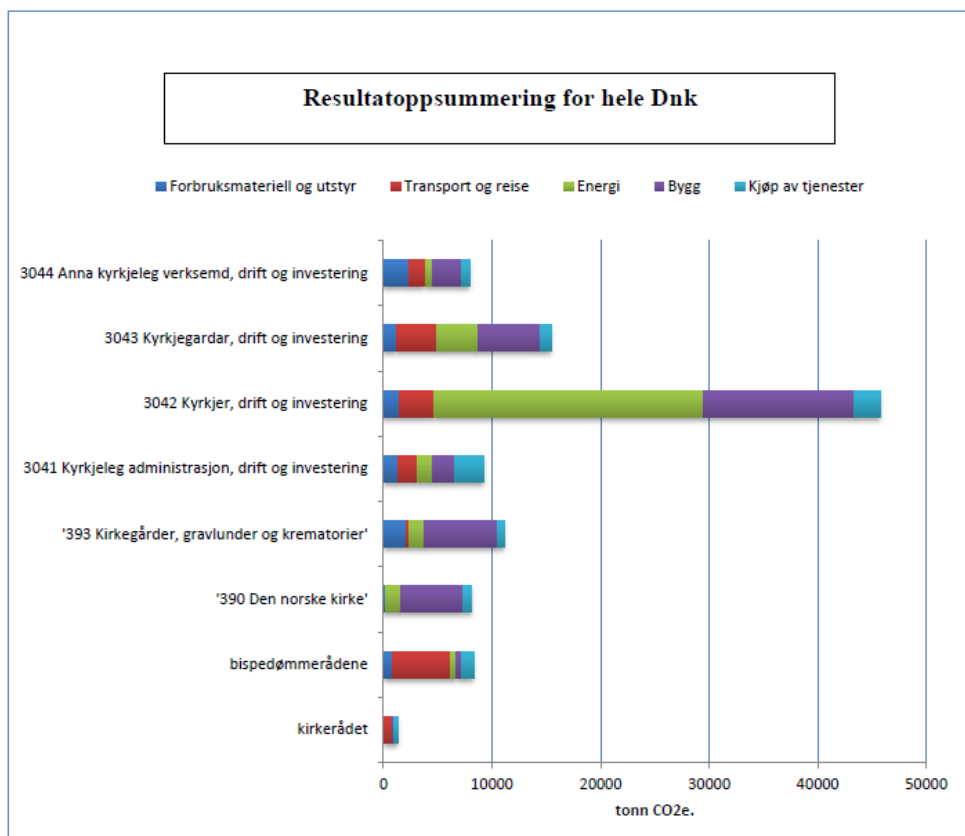
1. En beskrivelse av bakgrunn og kontekst for Kirkemøtets oppdrag.

Denne delen er en innføring i tematikken og beskriver fakta om klimagassutslipp, klimaendringer og klimapolitikk, globalt og i Norge. Den forteller også om kirkens engasjement for klima, miljø og rettferd, og den gir en del nøkkeltall for 2012 angående kirkens virksomhet og økonomi.

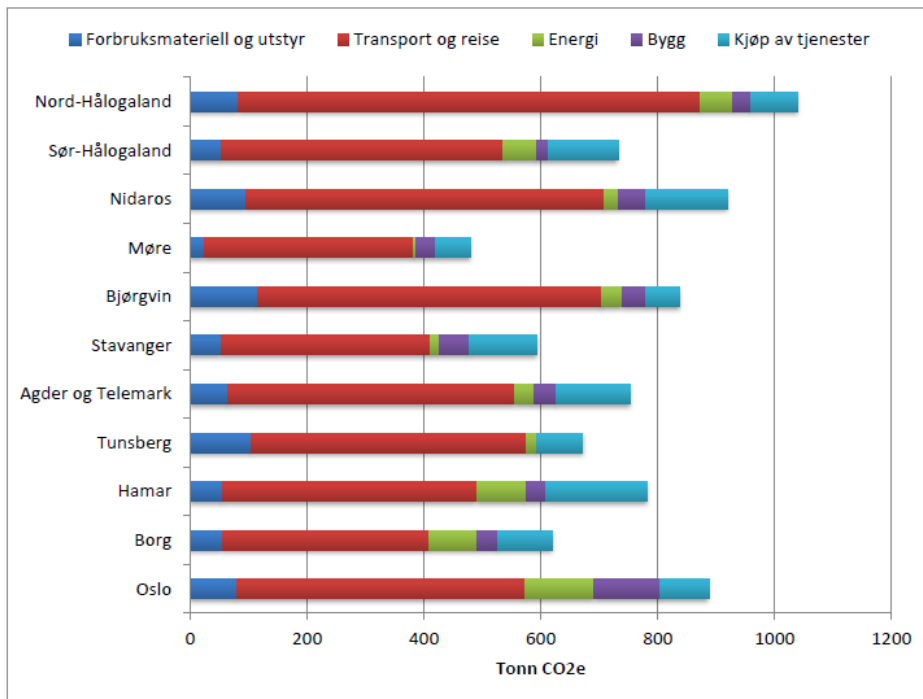
2. En klimafotavtryksanalyse for 2012.

Analysen er utarbeidet med hjelp av fagmiljøer, først og fremst firmaet MiSA (Miljøsystemanalyse) i Trondheim, som, siden begynnelsen av 2014, er blitt del av firmaet Asplan Viak. Denne analysen viser kirkens klimagassutslipp i 2012, generert gjennom bruk av fossile brensler, energi og kjøp av varer og tjenester. Det totale utslippet er på 107 000 tonn CO₂-ekvivalenter, noe som tilsvarer en femtedel av Oslo kommunes utslipp det samme året. Analysen viser hva som i hovedsak forårsaker utslippene på de forskjellige nivåer i kirken. Ikke uventet er dette reisevirksomhet på nasjonalt og regionalt nivå samt drift og oppvarming av kirkebygg lokalt. I et vedlegg vises de beregnede utslippene helt ned til fellestråds-/ kommunenivå. http://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2015/januar/kr_06_1_15_klimamelding_vedlegg_kommunerresultater.pdf

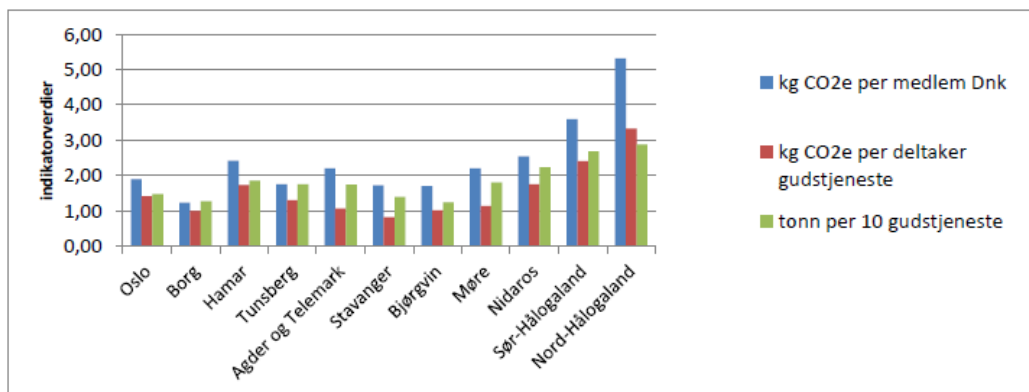
Resultatene for Den norske kirke totalt viser at det er kirker, drift og investering som står for de største utslippene:

I Borg er bildet det samme, men mye av klimafotavtrykkene kommer også fra transport og reise.

Klimameldingen har også beregnet klimautslipp per medlem, per gudstjeneste og per gudstjenestedeltaker. Her kommer Borg best ut når det gjelder klimautslipp per medlem.

3. Et kapittel om bærekraftig kirkeliv.

I første del av dette kapitlet gjøres det rede for hvordan klima- og bærekraftperspektiver er ivaretatt i sentrale arbeidsområder i kirken. I andre del legges det frem en plan for samhandling om miljø- og klimaledelse mellom kirkens forskjellige nivåer og aktører. Her gis det konkrete forslag til hovedfokus fremover, både for Kirkerådet, bispedømmene, lokalkirken ved menighetene og fellestrådene og KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon.

Videre prosess med klimameldingen i Den norske kirke

Kirkens klimagassutslipp er summen av mange enkeltposter på kirkens handlingsplaner og budsjetter. En samlet utslippsreduksjon er derfor helt avhengig av at mange aktører samhandler om dette. Klimameldingen er tenkt som et utgangspunkt for og invitasjon til kirkens beslutningstakere om forpliktende deltakelse gjennom konkrete tiltak for klima, miljø og bærekraft i årene fremover. En ny klimafotavtryksanalyse på et senere tidspunkt vil kunne vise om man har lyktes med dette. Kirkerådet ba om at denne utarbeides for driftsåret 2017. Som et utgangspunkt for samhandlingen fremover, foreslår meldingen konkrete handlingspunkter for det videre arbeidet i Kirkerådet, bispedømmerådene samt hovedfokus for menighetsråd, kirkelige fellesråd og KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon. Kirkerådet ber også bispedømmerådene om å invitere sine kirkelige fellesråd og menighetsråd til dialog, tilslutning og samhandling om dette.

Plan for oppfølging av klimameldingen i Borg

Utfordringer i Borg:

For Borg bispedømmes klimafotavtrykk er reisevirksomhet sentralt, samt energibruk i kirker og andre bygg som forvaltes av fellesrådene. 57 av 118 menigheter er grønne menigheter i Borg. Fordelingen mellom prostiene er svært ujevn (se vedlegg). Det er også uttrykt et behov for å arbeide videre med miljøtemaet teologisk slik at miljøperspektivet gjenspeiles bedre i kirkelivet i Borg.

Organisering:

Bispedømmet en viktig samordningsfunksjon mellom nasjonale målsettinger og kirkens hverdag slik den gjenspeiles i menighetenes og de kirkelige fellesrådenes aktiviteter.

Arbeidet med å drifte arbeidet med klimameldinger har to hovedspor i Borg. Det ene sporet handler om menighetens arbeid som grønne menigheter- dette arbeidet driftes av ressursgruppen for bærekraft og skaperverk. Ressurgruppen består av representanter fra de ni prostiene i Borg og møtes fire ganger i året. Det andre sporet som handler om klimautslipp fra bygg som driftes av Den norske kirke i Borg. Dette arbeidet håndteres av Borg arbeidsgiverforum som består av Borg kirkevergelag og Borg bispedømmes ledelse. Disse møtes seks ganger i året og vil ha klima som fast sak på disse møtene.

Seniorrådgiver Karianne Hjørnevik Nes er fast kontaktperson for klima og miljø, og fungerer også som sekretær for ressursgruppen for bærekraft og skaperverk. Sekretær for ressursgruppen holder kontakt med Kirkerådet og sentrale samarbeidspartnere.

Tiltak:

1. Ha kritisk fokus på egen reisevirksomhet.
I Borg er det stadfestet at reise skal skje med kollektivtransport der dette er mulig og hensiktsmessig. I årsrapporten for 2015 vil vi løfte fram dette som et eget tema dersom dette er statistisk mulig.
2. Etablere og utvikle gode rutiner for bruk av videokonferanser.
3. Kirkens miljø- og klimaengasjement løftes lokalt i menigheter og fellesråd , bl. a. ved visitaser og menighetsråds kurs.
4. Veilede, motivere og samordne menighetenes og fellesrådene i bispedømmet.

- a. Det inviteres årlig til inspirasjonssamlinger i regi av bispedømmerådet og ressursgruppen for skaperverk og bærekraft.
  - b. Klima og miljø er også tema på stiftsdag og andre konferanser og samlinger i regi av bispedømmerådet og Borg arbeidsgiverforum.
  - c. Ressursgruppens medlemmer veileder menighetene i sine prostier.
5. Rapportere arbeidet til Miljøfyrtårn og i bispedømmenes årsmeldinger.
    - a. Med støtte fra Kirkerådet sentralt vil bispedømmerådets sekretariat arbeide for en resertifisering av Borg bispedømmerådet som miljøfyrtårn.
    - b. Stimulere menighetsråd og fellestråd til å bli miljøfyrtårn.
  6. Redusere klimautslipp fra kirkebygg og andre bygg som kirken forvalter.
I 2015 kartlegges status og muligheter for reduksjon for bygg som forvaltes av Den kirke i Borg. Borg arbeidsgiverforum utvikler en konkret plan for reduksjon i samarbeid med partnere regionalt og nasjonalt, bl KA.
  7. Øke antall grønne menigheter. Innen utgangen av 2017 er det et mål at samtlige menigheter i borg blir grønne menigheter.
  8. Grønn menighet tas inn i årsrapporteringen fra menighetene.

Prosess videre:

Kirkelige fellestråd og menighetsråd i Borg bispedømme informeres om klimameldingen og involveres i oppfølgingen av plan vedtatt av Borg bispedømmeråd.

Arbeidet med klimautslipp og grønne menigheter dokumenteres i årsrapporten til Borg bispedømmeråd.